

KLAGANDE

Hanna Hallberg, 790514-8263

KAMMARRÄTTEN I SUNDSVALL	
Ink.	2021-08-23
Mål. nr.	1349-1350-20
Akt.bil.	

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1

2021-08-10 2021-08-24
MÅLNR: 5070-21
AKTBIL: 1

OMBUD

Jur.mag. Jimmy Laine
Myndighetsjuridik AB
Skeppsbron 21
871 30 Härnösand
0705-48 12 12

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN	
Ink.	2021-08-24
Mål nr.	5070-5071-21
Aktbil.	1

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 23 juni 2021 i mål nr 1349-1350-20

SAKEN

Sjukpenning för perioden 1 april-21 maj 2018 och sjukpenninggrundande inkomst (SGI) från och med den 21 augusti 2018

YRKANDEN OCH SKÄL FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

Hanna Hallberg (härefter Hanna) yrkar genom sitt ombud att Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd i målet.

Hon yrkar även att Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer kammarrättens dom och fastställer Förvaltningsrätten i Härnösands dom den 12 maj 2020 i mål nr 5701-18 och 1256-19.

Det finns skäl att betvivla riktigheten i den slutsats som kammarrätten kommit till. Utifrån den besvärsgild som finns beskriven i underlaget är det inte rimligt att anta att Hanna återfått en hel arbetsförmåga som kunnat tas tillvara på arbetsmarknaden. Hanna har skattat 40 poäng i KEDS-test, vilket tyder på svårt utmattningssyndrom.

Som förvaltningsrätten konstaterat visar underlaget hur Hannas arbetsförmåga varit nedsatt p.g.a. sjukdom även under perioden 22 maj – 21 augusti 2018, varför hon får anses ha befunnit sig i ett sjukpenningberättigade tillstånd.

Vad beträffar frågan om SGI finns behov av förtydligande från Högsta förvaltningsdomstolen om en försäkrad kan anses skydda sin SGI genom att dels återgå i arbete på exempelvis 25%, dels stå som aktivt arbetssökande på resterande del på 75%.

BAKGRUND

Försäkringskassan har tidigare beslutat att avslå Hannas ansökan om sjukpenning för perioden 1 april – 21 maj 2018 med hänvisning till att arbetsförmågan efter dag 180 inte varit nedsatt p.g.a. sjukdom i förhållande till ett normalt förekommande arbete.

Som skäl för avslaget uppgav Försäkringskassan vid omprövningen att det saknas undersökningsfynd eller utredningsresultat beträffande omfattningen av Hannas besvär samt att läkaren i sin bedömning utgått från självskattningsformuläret.

I ett annat beslut har Försäkringskassan beslutat att avslå Hannas ansökan om sjukpenning för perioden 21 augusti – 30 augusti 2018. Den angivna anledningen var att Hanna efter tidigare beslut om avslag inte återgått helt i arbete och därmed inte skyddat sin tidigare SGI.

Förvaltningsrätten har bedömt att Hanna gjort sannolikt att hennes arbetsförmåga varit nedsatt p.g.a. sjukdom under perioden 1 april – 21 maj 2018. Förvaltningsrätten har även ansett att det är p.g.a. hennes sjukdomstillstånd som hon inte kunnat återgå i helt i arbete efter den 21 maj 2018. Eftersom Hanna har befunnit sig i ett sjukpenningberättigande tillstånd har hon därigenom skyddat sin tidigare SGI.

Förvaltningsrätten har med andra ord ansett att det inte funnits skäl för Hanna att varken återgå helt i sitt ordinarie arbete eller ställa sig som aktivt arbetssökande hos Arbetsförmedlingen på heltid efter den 21 maj 2018. Detta då Hanna alltså haft en nedsatt arbetsförmåga p.g.a. sjukdom. Av den anledningen har hon skyddat sin SGI under perioden 22 maj – 21 augusti 2018.

Kammarrätten har undanröjt förvaltningsrättens dom och fastställt Försäkringskassans beslut. Enligt kammarrätten har Hannas besvär inte varit så omfattande att hon inte klarat av att utföra ett mindre kognitivt krävande arbete.

Vad beträffar frågan om SGI har kammarrätten fäst vikt vid att Hanna endast återgått 25% i sitt arbete samt varit anmäld som aktivt arbetssökande på Arbetsförmedlingen på 75%. Genom att inte ha varit helt arbetssökande har Hanna enligt kammarrätten inte skyddat sin SGI i enlighet med 3 § andra stycket förordningen (2000:1418).

DET MEDICINSKA TILLSTÅNDET

Som framgår av det medicinska underlaget har Hanna under den aktuella perioden varit sjukskriven för utmattningssyndrom. Försäkringskassan har under de första 180 dagarna inte ifrågasatt vare sig diagnos eller den besvärbeskrivning som lämnats av läkare. Försäkringskassan har tidigare heller inte ifrågasatt de höga poäng som Hanna skattat i självskattningstestet. Det är först i samband med att bedömningen gjorts mot normalt förekommande arbete som man ansett att underlaget inte styrkt en nedsatt arbetsförmåga.

Det medicinska tillståndet finns närmare beskrivet i förvaltningsrättens dom.

Under den muntliga förhandlingen har förvaltningsrätten hört intygsskrivande läkare Erik Mahler. Under vittnesförhöret har han på nytt intygat hur Hannas utmattningssyndrom varit av sådan art och grad att hennes arbetsförmåga varit helt nedsatt i förhållande till normalt förekommande arbete. Han har även poängterat vikten av en **successiv återgång i arbete** efter längre tid med utmattningssyndrom. Att omedelbart återgå i heltidsarbete är kontraproduktivt för tillfrisknandet och riskerar att försämra tillståndet. Av vittnesförhöret framgår även hur dr Erik Mahler varit involverad i ett team där även Hannas chef deltagit. Hennes chef har varit mån om Hannas rehabilitering och arbetsuppgifterna har anpassats så långt det går. Ibland har hon närvarat på arbetsplatsen utan att ha presterat något.

DET RÄTTSLIGA LÄGET

Tillämpliga bestämmelser framgår av domen. Därutöver får följande tilläggas.

Med normalt förekommande arbeten på arbetsmarknaden avses vanliga arbeten som den försäkrade trots sin sjukdom kan utföra med ringa eller inga krav på anpassning med hänsyn till hans eller hennes medicinska besvär.

Den försäkrade ska bedömas kunna tillgodose alla krav som ett arbete på den öppna arbetsmarknaden ställer. Hans eller hennes kvarvarande arbetsförmåga måste således kunna anses vara tillräcklig för att leva upp till de krav och förväntningar som arbetsgivare på den öppna arbetsmarknaden allmänt sett har när det gäller t.ex. arbetsprestationer och arbetstakt. Bedömningen behöver inte göras mot ett konkret arbete, men den måste ändå vara verklighetsförankrad (jfr HFD 2018 ref. 51 och RÅ 2008 ref. 15).

Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen i HFD 2019 ref. 48 ansett att verksamheter som erbjuds i rehabiliterande och livskvalitetshöjande syfte, såsom t.ex. daglig verksamhet, faller utanför begreppet förvärvsarbete på arbetsmarknaden. Eventuella anpassningar som krävs för att kunna utföra ett arbete får heller inte vara av sådan omfattning att det inte är ekonomiskt motiverat för arbetsgivare att genomföra dessa.

Så långt det är möjligt och rimligt ska bedömningen av arbetsförmågan grundas på och understödjas av objektiva fynd, tester och observationer som läkaren gjort (jfr Kammarrätten i Göteborg den 16 november 2011 i mål nr 6331-10).

Kammarrätten i Stockholm har i mål nr 9520-18 och 9521-18 ansett att det inte kan fästas allt för mycket vikt vid objektiva undersökningsfynd vid bl.a. psykiatriska sjukdomar. Av domen framgår bland annat vikten av att väga in olika omständigheter i bedömningen, såsom den försäkrades egen beskrivning av sitt tillstånd.

Även Kammarrätten i Jönköping har i mål nr 3350-11 och 3351-11 uttalat att avsaknaden av objektiva fynd inte bör tillmätas någon avgörande betydelse, eftersom många sjukdomar inte låter sig påvisas objektivt.

BETÄNKANDE SOU 2020:6 – En begriplig och trygg sjukförsäkring

I betänkandet diskuteras hur Försäkringskassan bedömer arbetsförmågan i förhållande till normalt förekommande arbete. Betänkandet lämnar bl.a. utrymme för kritik för hur personer med utmattningssyndrom ofta tvingas ut på arbetsmarknaden trots att detta kan vara helt kontraproduktivt för tillfrisknandet.

I utredningen hänvisas till Dr Alexander Wilczek på Karolinska sjukhuset som menar hur det är ett genomgående problem för patienter med utmattningssyndrom att de utsätts för den stress som Försäkringskassans bedömning innebär. Han uttalar bl.a. följande (på s.68):

” Efter 6 månader är patienterna ofta förbättrade avseende symptom som sömnsvårigheter, trötthet, ångest, nedstämdhet och lustlöshet, men den kognitiva förmågan är fortfarande mycket sårbar och problem kan uppstå vid minsta ansträngning. Det kan t ex handla om att vistas i ett rum med flera människor som man måste förhålla sig till [...] Att med denna sårbara förmåga orientera sig i en ny miljö, att ens tänka på att börja på en ny arbetsplats med nya uppgifter, nya arbetskamrater och nya lokaler är obefintlig. Ändå är det just vad FK föreslår”.

I betänkandet betonas även hur det finns olika underlag eller kriterier som måste vägas in i bedömningen. Som exempel anges den försäkrades egen bedömning av den egna förmågan liksom läkarens bedömning (s.78).

SAMMANFATTNING

Eftersom frågan avser en förmån, är det Hanna som har bevisbördan. Det är alltså Hanna som ska bevisa att hon har rätt till sjukpenning. Vad gäller beviskravet, dvs. måttet på den styrka som krävs för att något ska anses vara bevisat, är det dock tillräckligt att Hanna gör *sannolikt* att hennes arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom i förhållande till normalt förekommande arbete.

Fråga om arbetsförmågan har varit nedsatt p.g.a. sjukdom

Som framgår av förvaltningsrättens dom visar utredningen i målet att Hanna skattat högt i självskattningstest för utmattningssyndrom. Gränsvärdet för utmattning i KEDS är 19 poäng och Hanna har skattat 40 poäng, vilket tyder på svårt utmattningssyndrom. Av utredningen framgår hur hon inte ens klarat av att utföra vardagliga sysslor under den aktuella perioden, vilket enligt förvaltningsrätten starkt talar emot att hon skulle kunna utföra ett normalt förekommande arbete. Därutöver har sjukskrivande läkare under vittnesförhör tillstyrkt hur Hanna haft så svåra aktivitetsbegränsningar att det inte är realistiskt att hon kunnat utföra något som helst arbete på arbetsmarknaden. Det saknas skäl att ifrågasätta den professionella medicinska bedömning som gjorts. Det får vidare noteras hur Försäkringskassan inte konsulterat den försäkringsmedicinska rådgivaren i

målet. Det aktuella medicinska underlaget tillsammans med vittnesförhöret bör därför ges ett högt bevisvärde.

Försäkringskassan har ursprungligen inte betvivlat att Hanna lider av utmattningssyndrom och har därför beviljat henne hel sjukpenning i förhållande till hennes ordinarie arbete som lärare (med redan anpassade uppgifter). Det saknas stöd för bedömningen att Hanna plötsligt den 22 maj 2018 återfått en hel arbetsförmåga som kunnat tas tillvara på arbetsmarknaden i stort. När hon återgått i sitt familjära arbete på 25% har hon haft välanpassade uppgifter. Trots detta har hon ibland inte gjort annat än vistats i personalrummet.

Ett otillräckligt förberett plötsligt avbrytande av sjukskrivning och påtvingande arbetsuppgifter som individen inte anser sig ha kapacitet att klara kan medföra ökade symtom och funktionsnedsättningar och försvåra fortsatta insatser.

Då Hanna alltjämt lidit av svårt utmattningssyndrom har det inte varit rimligt att forcera ut henne på arbetsmarknaden för att där utsättas för en ny arbetsmiljö, nya arbetsuppgifter, nya människor, intryck osv. Ett sådant förfarande är direkt kontraproduktivt för hennes rehabilitering och tillfriskande och riskerar att försämra hennes tillstånd ytterligare (jfr betänkandet SOU 2020:6).

Följaktligen får Hanna anses ha gjort sannolikt att hennes arbetsförmåga varit helt nedsatt p.g.a. sjukdom i förhållande till normalt förekommande arbete under perioden 1 april – 21 maj 2018.

Befunnit sig i ett sjukpenningberättigande tillstånd

I likhet med förvaltningsrättens dom får det vidare anses vara visat hur Hanna mellan den 22 maj – 21 augusti 2018 alltjämt haft en nedsatt arbetsförmåga p.g.a. sjukdom. Hon har med andra ord befunnit sig i ett sjukpenningberättigande tillstånd och hon har därför skyddat sin tidigare SGI.

Fråga om SGI

Många långtidssjukskrivna med psykisk ohälsa har av naturliga skäl svårt att efter dag 180 eller 365 plötsligt återgå i 100% arbete. En successiv arbetsåtergång är normalt vad vården rekommenderar. Det är av den anledningen som Hanna inte klarat av att återgå i större omfattning 25% i sitt ordinarie arbete, trots att arbetsuppgifterna varit välanpassade. Eftersom Hanna endast kunnat återgå i 25% arbete, har hon av naturliga skäl anmält sig som aktivt arbetssökande på resterande 75%.

I den information som Försäkringskassan ger i ett avslagsbeslut framgår det att den försäkrade kan skydda sin SGI på två sätt. Det ena är att man återgår i arbete i samma omfattning som innan sjukskrivningen. Det andra är att man anmäler sig som aktivt arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.

Det förefaller finnas en rättslig oklarhet i fråga om varför en försäkrade inte skyddar sin SGI i likhet med Hannas agerande, dvs genom att dels återgå i ordinarie arbete, dels anmäla sig som aktivt arbetssökande.

Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv torde en sådan lösning vara en optimal lösning för många långtidssjukskrivna. Många hamnar mellan stolarna när de blir utförsäkrade och inte klarar av att återgå i sitt ordinarie arbete på mer än deltid. I samtliga dessa fall anser Försäkringskassan att de inte har skyddat sin tidigare SGI, vilket får långtgående konsekvenser för den enskilde.

Att Hanna inte varit anmäld som arbetssökande på heltid eller aktivt sökt arbete i sådan omfattning som motsvarar hennes tidigare fastställda SGI kan mot ovan bakgrund inte anses vara en rimlig förklaring till att hon inte skyddat sin tidigare SGI.

Sammantaget får Hanna anses ha gjort sannolikt att hennes arbetsförmåga har varit nedsatt p.g.a. sjukdom i förhållande till normalt förekommande arbete. Efter att hon blivit utförsäkrad har hon befunnit sig i ett sjukpenningberättigande tillstånd. Hon får även anses ha skyddat sin tidigare SGI. Följaktligen bör överklagandet lämnas med bifall.

Myndighetsjuridik AB

Jimmy Laine, jur.mag.